

Aan:
Gemeente Amsterdam
Raadscommissie Algemene Zaken (AZ)
Via email adressen

Amsterdam, 17 maart 2024

Betreft: Uitvoeringsprogramma Aanpak Binnenstad 2024 en Aanpak Ondernijning

Geachte Commissieleden,

Via deze brief deel ik met u mijn zorgen over de doelgerichtheid, de efficiency en de effectiviteit van Uitvoeringsprogramma Aanpak Binnenstad 2024 (UAB). Een zorg die ik deel met velen. Tot vorig jaar viel UAB onder de Commissie AZ, tegenwoordig is UAB ondergebracht bij de Cie. Stadsontwikkeling. Een naar mijn mening ongelukkige keuze die waarschijnlijk niet goed zal uitpakken. Ik roep u op om die beslissing, althans gedeeltelijk, terug te draaien. Mijn advies: splits UAB in twee delen. In Hieronder zet ik de redenen van mijn oproep uiteen. Om u leeswerk te besparen, volgt eerste een samenvatting, en daarna een toelichting.

1. Samenvatting

In de Amsterdamse Binnenstad, en in het bijzonder op de Wallen en directe omgeving, is de negatieve invloed van ondermijnende criminaliteit op het sociale en economische domein zeer groot. Dat mag bekend worden verondersteld. Deze ondermijning creëert een ongelijk speelveld voor ondernemingen en kansenongelijkheid op onder andere de vastgoedmarkt, en draagt zodoende sterk bij aan het zichtbare verval van de binnenstad. Een ongewenste monocultuur is daar onder ander het gevolg van.

Om de situatie in de Binnenstad en op de Wallen te verbeteren, is enkele jaren geleden Uitvoeringsprogramma Aanpak Binnenstad (UAB) gelanceerd. Helaas valt uit de tekst van UAB 2024 op te maken dat de huidige aanpak ontoereikend is gebleken, met een verslechtering van de leefbaarheid en toenemende overlast als resultaat (zie UAB 2024, pag. 4). Ook wordt opgemerkt dat de kern van een duurzame transformatie ligt in een verandering van het economisch systeem, met een focus op vastgoed. Het belangrijkste doel voor succes van UAB zou een effectieve aanpak van ondermijning moeten zijn. Maar dat is nu juist geen kerndoel van UAB. UAB dreigt zo een reus op lemen voeten te worden.

Er zijn tijdens de looptijd van deze Aanpak Binnenstad (UAB) op het gebied van de aanpak van ondermijning gelukkig al wat kleine successen geboekt, de laatste maanden met name in de Dam- en Hoogstraten, en elders in het gebied (deels) op basis van de in de Dam en Hoogstraten opgedane bevindingen. Maar voor een gezonde economische transformatie is een veel intensievere, langdurige, structurele en intensieve aanpak nodig.

Benoem dit, en erken dit. Maak daarom de strijd tegen ondermijning kerntaak en benoem deze als cruciale succesfactor binnen UAB. Ik roep u op om het Coördinatie Team Wallen, specialisten van de Politie / RIEC, en de Ondernijningsbrigade uit te nodigen voor een expertmeeting om u te laten informeren over de ernst van de problematiek en wat er nodig is om deze effectief aan te pakken.

Ik stel voor om Uitvoeringsprogramma Aanpak Binnenstad op te splitsen en de onderdelen die verband houden met de strijd tegen ondermijning onder de regie van de commissie Algemene Zaken

te plaatsen. Regelmatige rapportages en resultaatgerichte acties zijn essentieel voor effectieve monitoring en actie, en voorwaarde voor succes van UAB als geheel.

Het huidige systeem van onroerendgoedverwerving biedt geen oplossing en moet worden heroverwogen. Budget moet worden gheralloceerd naar versterking van het Coördinatie Team Wallen en het Ondernijningsteam, met een focus op een effectieve projectorganisatie onder leiding van een ervaren programmamanager.

2. Toelichting

Op 5 maart 2024 waren enkelen van u, samen met onder meer het stadsdeelbestuur, de wijkteamchefs, enkele ondernemers, en een paar actieve bewoners (waarvan ik er een ben) aanwezig bij een informeel gesprek over het reilen en zeilen op de Wallen. Voor degenen die er niet bij waren: het gesprek is bedoeld als een open en informele bijeenkomst met allerlei direct betrokkenen over de stand van zaken en de voortgang in de buurt. Er is geen agenda en er worden geen bindende afspraken gemaakt. Het is bij uitstek een gelegenheid om kansen en mogelijkheden die kunnen bijdragen aan de verbetering van de buurt te benoemen, te delen, te laten bezinken en daarmee aan het werk te gaan.

Een onderwerp sprong er deze keer uit. Er werd geconstateerd dat er in de hele Binnenstad, maar zeker op en rond de Wallen, sprake is “betonrot”, in de vorm van “fout geld” en “schimmige overnameprocedures en in de plaatstellingen” in de horecasector en detailhandel. Die betonrot is geen verschijnsel dat is ontsproten aan de fantasie van doemdenkers of fantasten. Die betonrot is echt. Het is een metafoor voor ondermijnende criminaliteit.

Het gevolg is een ongelijk speelveld voor bewoners en ondernemers, en het is een fundamentele oorzaak van het verval dat overal in de Oude Binnenstad zichtbaar is, met een onwenselijke, vervuilende en overlast gevende monocultuur als het zichtbaarste resultaat. Een probleem dat ook door veel ondernemersorganisaties wordt herkend.

Achter de schermen is bij een deel van de bedrijven is veel mis, zowel financieel als op b.v. het gebied van arbeidsvoorwaarden. De kans is reëel dat deze “betonrot” zich uitbreidt, eerst in de binnenstad en later doorsijpelt naar andere stadsdelen als er niet alles op alles wordt gezet om deze ontwikkeling te stoppen. Dat proces is helaas al zichtbaar.

Maar er zijn zeker ook successen geboekt, bijvoorbeeld door de actieve en gecoördineerde aanpak van rond de vergunningplicht in de Dam- en Hoogstraten. Hierdoor zijn al exploitanten in deze straten gedwongen hun bedrijfsvoering te staken. Elders in het gebied zijn zeer recent via een aanwijsbesluit door de burgemeester ondernemer(s) verplicht een exploitatievergunning aan te vragen omdat er sterke vermoedens zijn dat er binnen deze bedrijven sprake is van ondermijnende activiteiten.

Tijdens het gesprek op 5 maart, waarnaar ik eerder verwees, kwam aan de orde dat het CTW (Coördinatie Team Wallen), de Ondernijningsbrigade en de RIEC partners (Regionaal Informatie en Expertisecentrum), die verantwoordelijk zijn voor deze successen, vermoedelijk over veel meer urgente informatie beschikken die de Gemeenteraad kan, of beter: zou moeten gebruiken om zich te oriënteren over hoe, en met welke middelen, de strijd aangegaan moet worden om deze problematiek effectief te bestrijden. U heeft deze informatie nodig om de juiste afweging te maken ten aanzien van de prioriteiten binnen bijv. het Uitvoeringsprogramma Aanpak Binnenstad (AUB).

DE tekst in UAB 2024 verwijst hier eigenlijk direct naar:

<Citaat uit Uitvoeringsprogramma Aanpak Binnenstad 2024, pag. 4>

*Zonder de successen te bagatelliseren, blijft de opgave in de binnenstad onverminderd groot. Hoewel het niet realistisch is om een grote duurzame transformatie van de binnenstad in de drie jaar – sinds de start van de Aanpak Binnenstad – te bewerkstelligen, is de vraag toch of de huidige ingezette maatregelen voldoende zijn. Uit onderzoeken als de BinnenstadsEnquête en gesprekken met bewoners en ondernemers blijkt dat de getroffen maatregelen tot op heden nog onvoldoende effect sorteren. De meest recente cijfers laten zien dat de leefbaarheid in delen van de binnenstad verslechtert en de overlast toeneemt. **We moeten concluderen dat het programma van de Aanpak Binnenstad en de bijbehorende maatregelen in haar huidige vorm niet toereikend zijn en structurele verandering in de economische structuur en het imago van de stad uitblijft.***

*De Aanpak Binnenstad kent 6 prioriteiten, maar **de kern van een duurzame transformatie naar een leefbare en aantrekkelijke binnenstad zit in een verandering van het economisch systeem van de binnenstad.** Dit vraagt om een lange adem en vergt een langdurige intensieve aanpak. **Zo lang er geen fundamentele transformatie plaatsvindt in het economisch systeem, moeten we aan de achterkant veel inspanning plegen om overlastbeperkende maatregelen te treffen.** Hier en daar boeken we daar successen mee, maar er zijn grenzen aan handhaving en mogelijkheden op het gebied van regulering. **De sleutel tot transformatie van de binnenstad ligt daarom in die economische systeemverandering.** Dat vergt een palet aan maatregelen waar de rol van betrokken vastgoedeigenaren en samenwerking met andere vastgoedpartijen cruciaal is.*

<Einde citaat>

Samengevat:

1. De resultaten van UAB zijn onvoldoende
2. De sleutel voor succes ligt in economische systeemverandering
3. Het draait om vastgoed

Anders gezegd: het slagen van UAB als geheel, staat of valt met een effectieve aanpak van de ondermijning. Logisch, want op betonrot kun je niet bouwen, bovendien is het een infectieus verschijnsel.

Vreemd genoeg is aanpak ondermijning geen kernonderdeel (meer) van UAB. Misschien komt dat omdat UAB onder regie staat van de commissie Stadsontwikkeling, en de strijd tegen ondermijning hoort daar niet echt thuis. Aanpak ondermijning hoort hier thuis, in de commissie AZ, onder voorzitterschap van de Burgemeester. Het is een van uw en haar kerntaken, of zou dat moeten zijn, en ik weet dat zij met dit onderwerp grote affiniteit heeft en het belang ervan ten volle erkent.

Ik roep u hierbij daarom op om het volgende te doen:

1. Nodig als commissie AZ het de relevante partners (CTW, RIEC, Politie) uit om u te laten informeren over hun bevindingen en aanbevelingen, zo nodig in de vorm een besloten expertmeeting.
2. Splits Uitvoeringsprogramma Aanpak Binnenstad in tweeën, en breng alle programmaonderdelen die te maken hebben met de noodzakelijke strijd tegen ondermijning onder regie van uw commissie AZ. Formuleer twee, hooguit drie kerndoelen.
3. Laat minimaal twee keer per jaar aan u rapporteren in de vorm van een voortgangsrapportage op de door u gekozen hoofdlijnen. Eis de informatie die u nodig hebt om de effectiviteit en de voortgang te kunnen monitoren. Neem geen genoegen met hele en halve raadsbieven en eindeloze voortgangsrapportages, die voornamelijk als rookgordijn lijken te fungeren. Neem

regie, en dwing betrokken ambtelijke diensten en verantwoordelijken en de burgemeester als eindverantwoordelijke tot resultaatgerichte actie. Geen mooie woorden, geen inspanningsverplichting, maar een resultaatverplichting op gebied van de kerndoelen.

Ik hoor u zeggen, fijn plan, allemaal leuk en aardig, maar waar halen we het geld en de mensen en de middelen vandaan? Terechte vraag, daarom geef ik u in overweging om bestaande mensen en middelen anders in te zetten. Meeliften binnen het huidige economische systeem, bijv. door te werken aan samenwerking met verhuurders, of door het verwerven van onroerend goed, hoe goed bedoeld ook, is uitermate kostbaar en gaat op dit moment geen significant verschil maken.

Geld en budget dat nu is gereserveerd om onroerend goed te verwerven, in een markt met torenhoge prijzen, die ook nog eens voor een deel kunstmatig worden opgedreven door de toevloed van fout geld en dubieuze overnamepraktijken, m.a.w. in een markt waar allerlei vormen van ondermijning aan de orde van de dag zijn, kun je voorlopig veel beter gebruiken om bijv. het CWT en het Ondermijningsteam te versterken, een effectieve projectorganisatie op te tuigen, die organisatie te voorzien van voldoende kundige menskracht en middelen, alles onder leiding van een ervaren programmamanager met doorzettingsmacht om de mogelijke weerstand in de ambtelijke organisatie te doorbreken. Want: kritiek mag, maar traineren en frustreren niet.

Ik wijs nogmaals op een citaat uit UAB 2024: *“We moeten concluderen dat het programma van de Aanpak Binnenstad en de bijbehorende maatregelen in haar huidige vorm niet toereikend zijn en structurele verandering in de economische structuur en het imago van de stad uitblijft”*.

Dus het moet anders, de focus en route moet worden verlegd. De weg naar succes voor Aanpak Binnenstad loopt via een gerichte, en intensieve aanpak van de ondermijning. Dat is de enige kans.

En overigens ben ik van mening dat het Programma Weerbare Stad, dat een stille dood lijkt te sterven, nieuw leven moet worden ingeblazen. Ik geef u de suggestie mee om te vragen om een voortgangsrapportage, en die in een van de eerstkomende commissievergaderingen AZ behandelen. U kunt dan tegelijkertijd een besluit nemen t.a.v. Uitvoeringsprogramma Aanpak Binnenstad.

Olav Ulrich,
Oudezijds Armsteeg 66
1012 GP Amsterdam

Geboren Amsterdammer,
Wallenbewoner sinds 1979

cc.:
Burgemeester F. Halsema,
Wethouder EZ en Aanpak Binnenstad S. Mbarki,
Stadsdeelvoorzitter A. Strens.